

VALORI ȘI TRADIȚII ÎN DESIGNUL INTERIOR AL TEATRULUI NAȚIONAL „MIHAI EMINESCU” *The values and traditions in the interior design of the „Mihai Eminescu” National Theater*

Liliana PLATON

Doctor în studiul artelor și culturologie, lector universitar

Universitatea Tehnică a Moldovei

Doctor in the study of arts and culturology, university lecturer

Technical University of Moldova

E-mail: liliana.platon@udu.utm.md

ORCID: 000-0002-8458-1601

CZU:747:792.01(478)

10.5281/zenodo.7129281

Summary. In the present work, an important objective in the track record of the national culture and art of the Republic of Moldova is analyzed, being the National Theater “M. Eminescu” from Chisinau. Historically, the theater presents a sequence of events and achievements that complement the value of the national artistic heritage. In this context, the teaching process of higher education institutions in the country is involved in the promotion, development and preservation of national values. One of these achievements is the “Interior Design of the National Theater *Mihai Eminescu*” license project carried out by Diana Petrov (Bîrlădeanu) in 2021. In this context, it is demonstrated that interior design assumes major responsibilities for the renovation of important objectives, taking into account respecting the stylistic elements according to the historical data, primarily aiming at the preservation and valorization of the national cultural heritage. At the same time, the inevitable involvement of modern solutions must ensure the interior spaces improve their conditions without diminishing the aesthetic values of the past.

Keywords: interior design, renovation, restoration, style, aesthetic, national heritage, space

Introducere. Analizând cultura și arta unui popor, parcurgem inevitabil filele istorice de creare și constituire ale așezărilor urbane. În cadrul acestora o relevanță deosebită prezintă arhitectura și designul urban, care completează palmaresul patrimoniului național cultural. Astfel, o importanță deosebită capătă edificiile de menire cultural-artistică care definesc evoluția și identitatea unei națiuni. Reieșind din această considerațiune, aducem în vizorul cercetărilor științifico-practice problema păstrării și promovării patrimoniului arhitectural național al țării. Concentrându-ne atenția pe vestigiile arhitectonice ale orașului Chișinău, regăsim multiple edificii care dăinuiesc până astăzi într-o prezență estetică deosebită. Una din aceste opere este și Teatrul Național „Mihai Eminescu” din capitală, devenit un subiect important abordat în proiectele de licență ale studenților din domeniul designului interior. Conștientizând importanța cultural-artistică a edificiului, fiind prima instituție teatrală de expresie română din Basarabia – *teatrul* rămâne un concept atât de simplu și în același timp atât de greu de definit. „Pentru fiecare dintre noi teatrul are o altă valoare, poate fi o simplă clădire, o instituție, un om, o scenă, o formă de artă, un abis sau un apogeu...”¹, dar întotdeauna teatrul înseamnă întoarcerea către tot ce este uman.

În articol este prezentat proiectul de licență „Designul interior al Teatrului Național „Mihai Eminescu” din or. Chișinău”, realizat de Diana Petrov în anul 2021, prin care redăm principiile de bază și soluțiile propuse în procesul de renovare, modernizare și restructurare a edificiului. În acest proces au fost consultate date documentare, istorice, tehnice, ingineresti, funcționale etc.,

¹ Teatrul Național „M. Eminescu” din Chișinău, in: <https://tnme.md/> (consultat 10.08.2022).

astfel încât proiectul-concept de design interior a încununat o expresie modernă cu o viziune contemporană asupra Teatrului Național.

În contextul discursului se menționează responsabilitatea majoră pe care și-o asumă un designer de interior în rezolvarea estetică sau stilistico-plastică a designului unui edificiu de importanță istorică și cultural-artistică națională. Acesta trebuie să pună în valoare reminiscentele trecutului și, în același timp, să se alinieze normelor și tehnologiilor noi de proiectare în domeniu. Prin intermediul proiectului dat se evidențiază latura artistică a implementărilor plastice care reflectă caracterul și originalitatea monumentului arhitectural.

1. Dezvăluiri istorice despre Teatrul Național „M. Eminescu”. „Istoria Teatrului Național „Mihai Eminescu” din Chișinău este mai mult decât o istorie despre artă, glorie, vedete sau dezbateri estetice. Este istoria unui teatru care și-a cucerit dreptul de a fi, este viața unor artiști care și-au cucerit dreptul de a juca în limba română și de a fi liberi în creația lor, în condițiile unor realități vitrege...”². Întreaga procesiune istorică descrie un traseu foarte controversat al edificării actualei clădiri a Teatrului Național. Fiind primul teatru de expresie română în Basarabia, s-a încadrat cu greu în mediul sociocultural al timpului³.

După cum afirmă Petru Hadârcă, directorul Teatrului Național „Mihai Eminescu” din Chișinău, dar și cercetător științific „...Teatrului Național din Chișinău, primul teatru de limba română... primul teatru permanent, de repertoriu, finanțat din bani publici de la est de Prut, a început pe 6 octombrie 1921, grație susținerii înalților oficiali, Victor Eftimiu și Octavian Goga, ministrul cultelor și artelor din România”⁴. Deschisă la inițiativa unui grup de frunzași ai vieții publice locale de epocă, clădirea actuală a Teatrului a fost inițial concepută ca și Palat al Culturii Unirii⁵, în activitatea căruia se manifestă „trupa Permanentă de Propagandă a Ministerului Artelor pentru Basarabia, Bucovina și Transilvania”⁶. Echipa de teatru aborda piese originale, precum și lucrări din dramaturgia franceză, italiană, norvegiană, fixând și un grafic săptămânal al zilelor de prezentare a spectacolelor în limba rusă. Cu toate acestea, în anul 1935 a fost suspendată activitatea teatrului „din motive financiare”, cunoscându-se că construcția și reconstrucția clădirii a durat mai mulți ani.

În același timp (anul 1930) se cunoaște apariția unei frumoase activități a Teatrului Dramatic din Tiraspol, care cu trecerea rolului de oraș-capitală la Chișinău ajunge (printr-o alegere minuțioasă a spațiilor) în clădirea Palatului Culturii Unirii – actualul Teatrul Național, care avea deasupra o cupolă în forma circulară (monitorul oficial??). Începând cu anul 1940, la Chișinău se constituie Teatrul Moldovenesc de Stat al Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești, iar din 1954 devine Teatrul Moldovenesc Academic Muzical-Dramatic de Stat „Al. Pușkin”⁷. În

² Teatrul Național „M. Eminescu” din Chișinău, „O SCENĂ A MEMORIEI – 100 de ani de Teatru Național la Chișinău, 16 mai 2022, <https://tnme.md/noutati/o-scena-a-memoriei-100-de-ani-de-teatru-national-la-chisinau-film-de-lung-metraj/> (consultat 10.08.2022).

³ P. Hadârcă, Teză de doctorat „Istoria Teatrului Național Românesc din Chișinău (Memoriile Teatrului Românesc – locuri, reprezentări, actori)”, Sibiu, 2020, p. 34, S7QytqouBhJKxZkpStbFVqZG-VkqmeWk5xlll5YmpGempWTlllSnlicUWVZnGiUYFRSXGluaJJQZJupnmWYYVZrqGZfn5Boa-ZIL1ArdmFYAbQPCU3XWdHXWMzU0tDfQMLPQMjPSMDI0MlqLryVCVrP; https://doctorate.ulbsibiu.ro/wp-content/uploads/Petru-Hadarca_rezumat_RO.pdf (consultat 10.08.2022).

⁴ Petru Hadârcă. Interviu, https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/143495. (consultat 10.08.2022).

⁵ T. Nesterov, *Monumentele de arhitectură din Chișinău – între autenticitate și improvizare postbelică*, în: ARTA, Seria arte vizuale, Vol. XXVII, nr. 1, 2018. Chișinău, 2018, p. 53-61.

⁶ Teatrul Național „M. Eminescu” din Chișinău, „O SCENĂ A MEMORIEI – 100 de ani de Teatru Național la Chișinău, 16 mai 2022, <https://tnme.md/noutati/o-scena-a-memoriei-100-de-ani-de-teatru-national-la-chisinau-film-de-lung-metraj/> (consultat 10.08.2022).

⁷ Teatrul Național „M. Eminescu” din Chișinău. Teatre și săli de concerte. Resurse educaționale 12.05.2021, <https://edu.emoldova.org/d/524-teatrul-national-mihai-eminescu>, <https://tnme.md/> (consultat 10.08.2022).

anii 1946–1953 datele istorice vorbesc despre apariția și consolidarea definitivă a clădirii în formatul arhitectonic actual, descriindu-se și unele aspecte ale designului interior⁸. Proiectul a fost finalizat sub conducerea arhitectei Galadjeva de la trustul unional „Teatrproiect”, interioarele și fațadele – sub conducerea arhitecților din RSSM V. F. Smirnov și V. P. Alexandrov, cu păstrarea formelor și stilisticii neoclasică interbelice⁹. Numele lui Mihai Eminescu îi este atribuit în anul 1988, iar în anul 1994, este oficializat ca Teatrul Național.

De-a lungul anilor Teatrul Național „Mihai Eminescu” promovează imaginea țării noastre prin arta, știința și cultura națională, contribuind astfel la culturalizarea populației și la dezvoltarea durabilă a societății. În anul 2021 Academia de Științe a Moldovei apreciează cu Diploma „Meritul Academic” Teatrul Național „Mihai Eminescu” „pentru contribuție semnificativă la promovarea valorilor culturale pe plan național și internațional, precum și cu prilejul jubileului de 100 de ani de la fondarea teatrului”¹⁰. Astăzi Teatrul Național „Mihai Eminescu” este considerat monument de artă, arhitectură și istorie de însemnătate națională, introdus în Registrul monumentelor de istorie și cultură a municipiului Chișinău.

2. Proiectul-concept Design interior al Teatrului Național „Mihai Eminescu”. În arealul tematic al proiectelor de licență la programul de studii „Design interior” din cadrul Universității Tehnice a Moldovei (UTM) se încurajează alegerea obiectivelor strategice de importanță majoră în palmaresul patrimoniului național al țării. În acest context o relevanță deosebită au prezentat mai multe edificii din țară printre care s-a inclus și Teatrul Național „M. Eminescu” din Chișinău. Tradițional, alegerea temei este argumentată printr-o notă explicativă ce conține date informative de ordin istoric, tehnologic și artistic. În studiul istoriografic s-a constatat că edificiul a înregistrat un parcurs evolutiv foarte complex de lungă durată, implicând în realizarea sa personalități marcante în domeniul artelor, arhitecturii și construcțiilor.

Clădirea imprimă în conceptul său estetic reminiscențe ale tendințelor stilistice din perioada construcției (interbelică și postbelică) interesate de implementări neoclasică cu unele elemente eclectice. Neoclasicismul în arhitectura națională de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea era perceput ca un mijloc de revenire la originea culturii europene, combinat în același timp cu interesul de asociere cu limbajul neoclasic rusesc așa-numitul „clasicism rusesc”¹¹.

Ca și amplasare clădirea teatrului, ocupă colțul unui cartier (între partea nouă și veche a orașului), rezervat cândva pentru piața polițienească, mărginit lateral cu strada Mihai Eminescu, respectând întru totul structura urbană¹². Aranjamentul spațial-urbanistic favorabil cu retragerea de la linia bulevardului și înălțarea intrării principale pe un podium din trepte, oferă clădirii un aspect solemn și monumental. Planul rectangular, cu fațada îngustă perpendiculară bulevardului și soluțiile arhitectonice grațioase ale construcției, aduc o puternică notă de noblețe și eleganță. Pe fațada principală se înscrie monumental porticul central, cu patru coloane de ordin corintic, pe de doi piloni pătrați în secțiune, ce sprijină frontonul triunghiular¹³.

În compoziția planimetrică a edificiului domină volumul cilindric al sălii de teatru, înconjurată din trei părți de balcoane, foaiere și culoare, încununate cu cupola sferică. Sala teatrului, aflată la mijlocul clădirii, într-o configurație circulară, includea pe timpuri cupola pictată cu o

⁸ В.Ф. Смирнов, *Градостроительство Молдавии*, Кишинёв: ШТИИЦ, 1975, p. 46.

⁹ Centrul istoric al Chișinăului, patrimoniul arhitectural al capitalei, <http://www.monument.sit.md/stefan-cel-mare/79/> (consultat 10.08.2022).

¹⁰ Conferința științifică internațională „Teatrul Național la 100 de ani”, <https://rlive.md/conferinta-stiintifica-internationala-teatrul-national-la-100-de-ani/> (consultat 10.08.2022).

¹¹ А. Частина, *Архитекторы Бессарабии*, Кишинев: Гаромонт студио, 2018, p. 70-71.

¹² T. Nesterov, A. Vatamaniuc, *Istoria deschisă a planului de sistematizare postbelică a Chișinăului*, în: ARTA, Seria Arte vizuale, Vol XXVII, nr. 1, 2019, Chișinău, 2019, p. 78-84.

¹³ Centrul istoric al Chișinăului, patrimoniul arhitectural al capitalei, <http://www.monument.sit.md/stefan-cel-mare/79/> (consultat 10.08.2022).

scenă figurativă după schițele pictorului L. Grigorașenco. Lojele și balcoanele sunt perfect sincronizate prin construcție cu configurația sălii, fiind dispuse perimetral, conectate printr-o scară monumentală cu trei rampe și scări (Fig. 1). Cele două intrări laterale secundare, amplasate la sud și nord conduc în foaierea teatrului direct din stradă și din scuarul aferent. Alte două intrări, amplasate simetric conduc spre partea scenei, administrație, camerele pentru actori, depozite de rechizite ș.a. În cadrul studiului s-a constatat că construcția se afla într-o stare satisfăcătoare, cu anumite deteriorări ce necesită reparație parțială și renovare estetică.

Valorizând datele istorice ale edificiului, s-a decis realizarea proiectului de renovare și modernizare a designului interior al Teatrului Național, stabilind un șir de obiective. Acestea sunt bazate pe îmbunătățirea substanțială a parametrilor tehnici de rezistență, acustică, climatizare, iluminare, funcționalitate și comoditate după noile tehnologii și de proiectare în domeniu. Procesul de renovare a interiorului a fost bazat pe rezultatele cercetării edificiului sub aspect istoric, prin care s-au dedus predilecțiile stilistice și estetice promovate în segmentul de arhitectură la începutul secolului al XX-lea. Acestea au fost executate în stil neoclasic, combinat cu unele elemente eclectice, predilecție cunoscută în domeniul arhitecturii timpului dat.

În proiectul de design interior autoarea Diana Petrov (Bîrlădeanu) combină stilul neoclasic cu elemente postmoderne, inspirate din arealul noilor tendințe în construcția unor edificii de aceeași categorie. Printre modelările plastice ale elementelor constructive se evidențiază soluții în stil constructivist cu unele indicii provenite din stilul industrial – „estetica industrială” fiind o direcție contemporană în design observată din a doua jumătate a secolului al XX-lea¹⁴. Linile îndrăznețe și ușor extravagante ce configurează forma logiilor sunt aplicate pentru a crea un joc dinamic, revigorant asociat temperamentului teatral. Mișcarea, ritmul și jonglarea succesivă a emoțiilor extremale (pozitive și negative) – firești spectacolelor de teatru, sunt subtil sincronizate cu structura ritmurilor în zigzag care reiterează o mișcare consecventă de tip futurist pe tot perimetrul sălii circulare (Fig. 2). Totodată, soluția implementată este decisă și după criterii tehnice favorizând o rezolvare specifică a sistemului acustic ce asigură prin nervurile formelor o reverberație potrivită sunetului (Fig. 3).

Materialele de finisare și de elaborare a pieselor de mobilier – utilizate în spațiul sălii de teatru –, sunt selectate în conformitate cu normativele în vigoare cu referire la acustică, confort, ergonomie, izolare fonică, termică, rezistență în timp, termorezistență, îngrijire etc. Materialele de prelucrare a tavanului și pardoselii sunt alese cele mai optime după calitățile și oportunitățile sale de eficiență. Mobilierul este adaptat funcțional și ergonomic la confortul și comoditatea spectatorului, asigurând vizibilitatea scenei prin amplasarea în trepte. La panourile constructive ce completează logiile s-au folosit texturi polimerice combinate cele naturale, urmărindu-se o bună exploatare funcțională și tehnică. Soluția cromatică aleasă de autoarea proiectului ne oferă

Fig. 1

Fig. 2

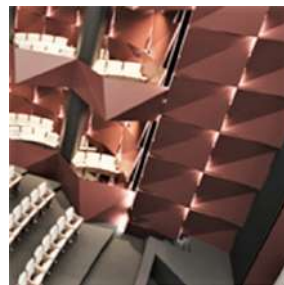

Fig. 3

¹⁴ Eleonora Florea, *Paradigme evolutive ale designului contemporan: aspecte conceptuale estetico-filosofice*, in: *Revista Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică*. Nr. 2 (35), 2019, Chișinău: Notograf Prim, 2019, p. 123-127.

o nuanțare monocromă, la un diapazon îngust între nuanța marsalului roșietic deschis până la bejul-cenușiu deschis, trecând prin tonuri calde de ocru roșu înviorate cu note pastelate de smarald. Deși paleta coloristică se rezumă la o gamă destul de restrânsă, ea emană prin conținutul cromatic o expresie destul de intensă, savuroasă și palpitantă, fapt ce asigură crearea unui ambient sobru, fastuos, somptuos, elegant și impresionat (Fig. 1, 2, 3). Nuanțele date favorizează crearea unei atmosfere prietenoase, familiare, în armonie cu flora și fauna naturii și, în același timp, plină de bucurie și grație.

Concluzie. Teatrul Național „M. Eminescu” din capitală, considerat astăzi monument de artă, arhitectură și istorie, prezintă un interes deosebit atât în plan național cât internațional prin valorile conceptuale artistice și constructive pe care le posedă. Din aceste considerente edificiul este cercetat în procesul didactic de studii superioare al specialităților de arhitectură și design din țară, cultivând tinerei generații interesul de promovare a valorilor cultural-artistice naționale, pentru dezvoltarea și păstrarea acestora în viitor. Din aceste considerente sunt încurajate intențiile de renovare, reabilitare sau modernizare a edificiilor istorice.

În acest proces sunt minuțios consultate toate datele documentare, istorice, tehnice, inginerești, funcționale etc., ce completează arealul informativ al proiectului. Ținând cont că procesul creativ în proiectarea de interior nu este întru totul autonom, sunt consultate documentele, actele normative sau cerințele specifice fiecărui tip de construcții, care asigură analiza și decizia soluțiilor optime a proiectului.

Prin prisma proiectului expus se subliniază responsabilitățile majore pe care și le asumă designerul de interior în proiectele de renovare, păstrare și valorificare a patrimoniului cultural național. Totodată, noile proiecte de design interior trebuie să implice soluții moderne în procedeele tehnice, inginerești și de securitate, astfel încât să asigure spațiilor interioare condiții optime de funcționare fără a diminua valorile estetice ale trecutului. Reușita lucrărilor de renovare și modernizare a edificiilor se datorează în mare parte abordării complexe și multiaspectuale a proiectelor de design interior.